

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— **I. Δ. Καπανδρίτης.** Τὸ βυζαντιακὸν οἰκογενειακὸν ὄνομα Καπανδρίτης, ὅπερ διατηρεῖται μέχρι καὶ τῆς σήμερον ἐν τῇ τοπωνυμίᾳ τοῦ ὁμώνυμου χωρίου τῆς Ἀττικῆς (Ἴδε Νέου Ἑλληνομνήμωνος Τόμ. Ζ' σ. 89. Τόμ. Γ' σ. 195 κ. ἐ.) σώζεται καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις. Τοῦτο φέρει ἐπὶ παραδείγματι ὁ I. Δ. Καπανδρίτης ὁ γράψας ἐν τῇ ζακυνθιακῇ περιοδικῇ Μούσῃς «Περὶ ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ ἰδίως περὶ τοῦ ζακυνθίου ὕψους» ἐν τοῖς ἀρ. 486 καὶ 487 τῆς 15 Ἰουνίου καὶ 1 Ἰουλίου 1909. Οὐδ' αὖτως δ' ἀπὸθανον νὰ σώζηται τὸ οἰκογενειακὸν τοῦτο ὄνομα καὶ ἀλλαχοῦ πλὴν τῆς Ζακύνθου.

— **Χειρόγραφος μετάφρασις τοῦ Χρονικοῦ τοῦ Λουσινιανοῦ.** Ὁ ἡμέτερος μαθητὴς Χρ. Γ. Παντελίδης, καθηγητὴς τοῦ Ἀβερωφείου Γυμνασίου, ἔγραψεν ἡμῖν τῇ 6 Δεκεμβρίου 1913, ὅτι μετὰ τῶν βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Γυμνασίου ἐκείνου ὑπάρχει καὶ στορικὸς κώδιξ ἐκ φύλλων 154, φέρων τὴν ἐπιγραφὴν «Κρόνικα ἴγουν χρονογραφία τοῦ νησίου τῆς Κύπρου ἀρχίζον[τες] ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ Νῶε, ἕως τοῦς 1572· μετεγλωττίσθη ἀπὸ τὸ λατεῖνον εἰς τὸ ῥωμαῖκον ἀπὸ τὸν Λογίτον σκευοφύλακα ἀπὸ χώρας Λευκάρων». Καθ' ἣν δὲ ὀρθὴν γνώμην ἐξέφρασέ μοι ὁ ἐπιστελλας, ἡ ἱστορικὴ αὕτη συγγραφή εἶνε μετάφρασις τῆς Chorographia et brevis Historia universale dell' isola de Cipro principiaudo al tempo di Noe per insino al 1572 τοῦ *Stefano Fr. Lusignano* di Cipro dell' ordine de Predicatori τῆς ἐκδεδομένης ἐν Βονωνίᾳ τῇ 1573. Ἄγνοῶ δὲ ἂν τοῦ ἰταλικοῦ τούτου βιβλίου ὑπάρχει πράγματι καὶ λατινικὴ ἔκδοσις, ὡς ἂν ὑποδηλοῖ ἡ ἐπιγραφὴ τῆς μεταφράσεως, ἢ ἂν ἡ ἐν αὐτῇ λέξις λατεῖνον νοεὶ νὰ σημάνη τὴν ἰταλικήν.

Ἄρχεται δὲ ἡ μετάφρασις διὰ τῶν ἑξῆς·

Ποῖοι ἦτον εἰς τὸν καιρὸν τὸν παλαιὸν, καὶ τὰ ὀνόματα, ὅπου ἐδόθησαν εἰς τὸ νησί τῆς Κύπρου;

Ἄρχῃ σὺν θεῷ ἁγίῳ.

Ἐν πρώτοις ἐτοῦτο τὸ νησί τῆς Κύπρου ἐκράχθη ἀπὸ τοὺς παλαιούς Κεθ[ή]ν ἢ Κεθ[έ]να· διότι ἀπὸ τοὺς σεισμοὺς ὅπου ἐγίνοντο ἢ καθὼς ἔγινεν ἀπ' αὐτοὺς καὶ ἐχωρίσθη αὐτὸ τὸ νησί· τὸ ὅποιον

ἦτο ομιγμένον μὲ τὴν Συρίαν καὶ ἔγινε νησίον καὶ τὸ περιγύριζεν ἕλον ἢ θάλασσα· καὶ εἰς τὸ ὅποιον μαρτυρεῖ ὁ Πλίνιος καὶ ἄλλοι πολλοὶ Διδάσκαλοι ὅπου ἐκατοίκησαν εἰς αὐτὸ τὸ νησί· κατόπιν τοῦ κατακλυσμοῦ ἦτανε ὁ Κεθῆς ὁ υἱὸς τοῦ Λάβα [καὶ] ἑτοῦτος ὁ Λάβας ἦτονε υἱὸς τοῦ Ἰάφειθ καὶ αὐτὸς υἱὸς τοῦ Νῶε καὶ διὰ τοῦτο ἐκράχθη τὸ νησί Κεθῆν ἀπὸ τὸν πρῶτον οἰκιστὴν· καὶ εἰς ἑτοῦτο ἀφίνοντας τοὺς ἄλλους μάρτυρας ἔχομεν ἀπὸ τὴν ἱερὰν Γραφήν εἰς τὸ γ' κεφάλαιον τοῦ προφήτου Ἰσαΐου.

Ἄναφέρει κατόπιν τὰ διάφορα ὀνόματα, τὰ ὅποια ἐδόθησαν εἰς τὴν Κύπρον, ἐξηγῶν δι' ὀλίγων τὰς ὀνομασίας.

β'. κεραστήν, γ'. ἀπέλια, δ'. κουπτὸν, ε'. κολωνία, ς'. ἐρῶ-
 ζα, ζ'. ἀμαθουσία, η'. ἀκαμαντίδα, θ'. παφία, ι'. σαλαμνία, ια'.
 κυθερέα, ιβ'. μακάρια, ιγ'. ἐκραχτην καθὼς εἶναι τὴν σήμερον Κύ-
 προ· ἐκραχτην εἶζη διὰ τὸ ἴδιον ὄνομα τῆς θεᾶς τῆς ἀφροδίτης
 ἄλλοι θέξουσιν, ὅτι ἐκραχτην εἶζη ἀπὸ ἑνα δέντρο, ὅπου κροάζεται
 Κύπρο ἢ Κυπρίνο· τὸ ὅποιον εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν ρωμάϊκα λέ-
 γεται χιννά· καὶ οἱ λαῖνοι λέγουσιντο κύπρο ἢ κυπρίνο.

Ἐν φ. 3^α. «Ποίας ἦτονα ἢ χώραις ἢ παλαιαῖς εἰς τὸ νησί τῆς
 Κύπρου· καὶ ἀπὸ τίναν ἐκτησησαν.

Πάφο παλαιά· πάφο νέα· κυθερέα· ἀρσενόε· κουρίας· κουρί· κρο-
 μίον· νεαπόλεος· μάριουμι· κιτέον· τρόνοι· ἐξτρέμα, ἄλια ἀρσενόε· σα-
 λαμίνα· καρπάσια· κλίδες· ἐλαία· ἀκτα ἀργιόρουμι· ἀφροδίσιουμι· ἀγ-
 γίδοις· μακαρία· κεραύρια· λάπιθος· κόρμια· σολία· ἄλια ἀρσενόε·
 γαλίνουζα· ἀκαμαντίδα· τερρα· βοιζούρα· ἱεροκοπία· ταμασοῦς· τρε-
 μιτούς· λευκοτόν· κίτρι· ἰδαλιο· κινάρια· ἄλια ἀρσενόε· γόλφοι·
 λιμίνα, παλαιά ἐπιδαρουμι· κορίνεουμι, ἀμι ἄνδο. Ἐκάστης τῶν κυ-
 ριωτέρων πόλεων περιγράφει συντόμως τὴν ἱστορίαν. Ἐὰ περὶ Πάφου
 (φ. 3^β) ἔχουσιν ὡς ἐξῆς·

Πάφο παλαιά.

Πάφο παλαιά ἐκτίσθη ἀπὸ τὸν θεὸν τὸν πάφο εἰς τὴν ἐγχο-
 νίαν ἀπὸ κτίσεως κόσμου 3780 Ἰντζίζα ὀμπρότιου ἀπὸ τὸ ἔλθι-
 μον τοῦ Χριστοῦ χρόνοι 1495 καὶ ἐκτίσθη κοντὰ εἰς τὴν θάλασσαν·
 κοντὰ εἰς τὸν κάβο χιλιδόνιο κατὰ τὴν μεσημβρίαν· καὶ εἰς ἐκείνους
 τοὺς καιροὺς ἦτονε χώρα βασιλική· διότι οἱ θεοὶ ὡσάν βασιλεῖς τῆς
 Κύπρου ἐκάμνασιν τὸν θρόνον τους εἰς ἐκείνην τὴν χώραν καὶ κα-
 τόπην ἐξανακενουροῦθη ἀπὸ τὴν θεὰν τὴν Ἀφροδίτην· τὸ ὅποιον
 ἐκτίσασιν τὸ τὸ τέμπιον, ἦγουν τὴν ἐκκλησίαν τῆς θεᾶς τῆς Ἀφρο-
 δίτης· εἰς τὴν ὁποίαν ἐπροσκίναν εἰς τὴν ζωὴν τῆς ἐκείνη πού τὴν

ἔκτισε· καὶ κατόπιν τοῦ θανάτου πολλοὺς χρόνους εἰς ἐτούτην τὴν χώραν ἀκόμη εἶχεν ἕναν ἑμορφότατον περιβόλιν· εἰς τὸ ὁποῖον ἐτρέχασιν οἱ ἄνθρωποι καὶ ἡ γυναῖκες τοῦ κόσμου νὰ ξιφαντώσουν μὲ τὴν θεάν· καὶ ἄλλοι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου ἐσυνηθίζασιν νὰ κτίσουν ἀκόμη ἐκεῖνα τὰ περιβόλλια εἰς ἐτοῦτον τὸ περιβόλιν τὸ θαυμαστόν· ἔστοντας καὶ νὰ εἶναι ὀπίσω τῆς θεᾶς τῆς Ἀφροδίτης νὰ μὴν εἶναι ἐκεῖ· οἱ ἄλλες θεές ἐπιάσαν τὸ παιδίον αὐτῆς τὸν κουπίδον ἢ τὸν θεὸν τῆς ἀγάπης· καὶ διὰ νὰ εἶναι τόσο ἑμορφον χαριτομένον καὶ ἀγαπαικόν· τοῦ ἔδῃσαν ἕναν δίμμαν εἰς τὰ μμάτια του καὶ κατόπιν τὸ ἐβάλασιν εἰς τὴν μερσινήαν σταυρομένον καὶ τὸ ἐτυραννύζασιν· τότε ἔρχοντας τῆς μητρὸς αὐτοῦ τὸ ἐλευθέρωσαν καὶ ἀπ' ἐδῶ ἔρχεται, ὅτι ἡ μερσινία εἶναι δομένη εἰς τὸν θεὸν τῆς ἀγάπης.

Σαλαμίνα (φ. 10^ο).

Σαλαμίνα ἦτανε κάστρον παλαιὸν κτισμένον ἀπὸ τὸν Τεῦκρον τὸν υἱὸν τοῦ Τελαμόνος τὸ ὁποῖον τὸ ἔκτισεν κατόπιν, ὅπου ἐπάρθην ἡ Τροάδα μὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας καὶ ἔστοντας νὰ γυρίσῃ εἰς τὴν πατρίδα του, δὲν τὸ ἐστέρξασιν καὶ διὰ τὸ ὁποῖον ἐθυμόθη καὶ ἐστράφη εἰς τὸ νησί· καὶ ἐβγήκεν εἰς τὴν χώραν τῶν ἀργίων κραζόμενη ἀκτα ἀργιόρουμ· καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἐγύρισεν εἰς τὸ νησί· διότι εἶναι ὁ πλέον στενὸς τόπος καὶ ἔστοντας νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἀνατολικὴν θάλασσαν εἶδεν τὸν τόπον καὶ τοῦ ἄρεσεν.

Ὅμιλεῖ κατόπιν περὶ τῆς Κωνσταντίας, περὶ τοῦ μεγάλου ὑδραγωγείου, δι' οὗ μετεφέρετο τὸ ὕδωρ ἀπὸ Κυθρέας εἰς Σαλαμίνα, περὶ τῆς φυλακῆς τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης, περὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἀποστόλου Βαρνάβα, καὶ ὁμιλῶν περὶ τοῦ ἀγιάσματος λέγει καὶ μέσα εἶναι ἕνας λάκκος μὲ νερόν· ὁ ὁποῖος ἰατρεύει πάσα ἀσθένειαν φυσικὴν τῆς κεφαλῆς· καὶ ἐγὼ ἐδοκίμασα πολλὰς ἰατρίας· καὶ δὲν μοῦ ἐκάμαν καλόν· μόνον τὸ ἄνωθεν νερόν.

Ἀφροδίσια (φ. 12^α).

Ἀφροδίσια ἐτούτη ἡ χώρα ἦτονε κτισμένη ὀμπρόττερα ἀπὸ τοὺς θεούς· μὰ δὲν ἐβρίσκειται ποῖος πρῶτα τὴν ἔκτισεν· μὰ κατόπιν ὅπου ἐγεννήθη ἡ Ἀφροδίτη ἐκράχτηκεν εἰς ἐτοῦτο τὸ ὄνομα· καὶ διότι οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ παλαιοὶ λέγουσιν, ὅτι ἡ Ἀφροδίτη ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν ἀφρὸν τῆς θαλάσσου εἰς αὐτὴν τὴν χώραν καὶ διὰ τοῦτον ἐκράχτην Ἀφροδίσια· μὰ κατόπιν ὅπου ὁ κύριος ὁ βασιλεὺς τῆς περσίας ἐπίρην τὸ βασιλεῖον τῆς κύπρου ἔκτισεν κάπγαις χώραις καὶ ἡ μία εἶναι ἐτούτη ὅπου τὴν ἐμετάκτησεν . . .

Ἐν φ. 20^β περιλαμβάνεται κατάλογος τῶν καστελλίων τῆς Κύπρου, ἔπεται δὲ περιγραφή αὐτῶν ἔχουσα ὡδε·

Πάφο, κουβούκλια, λεμεσό, πιοκοπή, κολόσση, ἀμανθούνη, ἱεροκιπία, λευκοσία, σίγουρη, κανιάρια, μπουφραβέντο, εἰς τὸν ἔρωταν· κερίνια, ποταμία, ἀμόχουσιο.

Ἐν φ. 23^α καὶ 23^β κατάλογος τῶν σωζομένων μεγάλων χωρίων.

Ἐν φ. 23^β «Τὰ ἐκκλησιαστικά χωρία».

Ἐν φ. 25^α «Ἄνθρωποι ἔκλαμπροι τῆς Κύπρου»·

Ὁ θεὸς πυγμαλέων· ὁ θεὸς πάφφης, ὁ θεὸς κινάρας, ἡ θεὰ μίρρα, ὁ θεὸς ἰδόνες, ἡ θεὰ ἀφροδίτη, ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης, ὁ κούριος, ὁ ἀμαρούκιος, ἀσκλιπιάδες, σολόνες, ἐβαγόρας, κλεόπουλος, τζενόρες, στανσαρόνες, δημήτριος, ξενοφόντες, εὐκόλος, σελμέντε, καὶ δαννεὸς, ἄριστος ἰσόντος καὶ φιογένης πισίστρατος καὶ νεοκρεόντες καὶ ὁ νέλοιτος.

Ἐκάστου προτάσσεται σύντομος ἱστορία.

Ἐν φ. 134^α καὶ 134^β «Καπιτάνοι μὲ ταῖς συντροφίαις τους»·

ὁ κοβερνατόρ ὄνοντάκις

ὁ καπιτάν νικολὸς ὁ κυρνελέησος

ὁ καπιτάν λαμπέρτης

ὁ καπιτάν πέτρο μαυρέοις

ὁ καπιτάν φίλιππος λάσκαρις εὐγενῆς κυπριότης

ὁ καπιτάν διμήτριος λάσκαρις εὐγενῆς κυπριότης

ὁ καπιτάν γγιοβαδι ἔλμος

ὁ καβαλλιέρ διμήτριος παλαιολόγος εὐγενῆς κυπριότης

ὁ καπιτάν ἀνδρέα κορτέζε

ὁ καπιτάν κατέλλας

ὁ καπιτάν τομάζο μπλέσι

ὁ καπιτάν γγιοβάν λιγοτζένζος

ὁ καπιτάν δημήτριος παλαιολόγος.

— Ἐπιτύμβιον Ἀγγέλας Καστριώτου. Ὁ ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἰταλίας κ. Βάλλας ἀνεκοίνωσέ μοι τῷ 1911 ἐν Ῥώμῃ τὴν ἐξῆς ἐν Γραβίνῃ τῆς Ἀπουλίας ἐπιτύμβιον ἐπιγραφὴν τῆς ἐν ἔτει 1518 θανούσης Ἀγγέλας Καστριώτου ἐκ τοῦ γνωστοῦ ἀλβανικοῦ οἴκου, συζύγου τοῦ δουκὸς Γραβίνης Φερδινάνδου Ὁρσίνῃ·

ANGELAE CASTRIOTAE. INTER PRINCIPES FOEMINAS
RELIGIONE. PUDICITIA PRUDENTIA. CARITATE
MANSUETUDINE FOECUNDITATE INSIGNI
IMMATURA MORTE PRAEREPTEAE

FERDINANDUS URSINUS GRAVINENSIVM DUX. PER
PETUO EIUS DESYDERIO SUPERSTES. UXORI CON
CORDISSIMAE AC BENEMERENTI :
ANN : AUTEM SAL. M. D. XVIII.

Ὁ τάφος, ἐφ' οὗ ἡ ἐπιγραφή αὕτη, κεῖται ἀριστερόθεν τοῦ μεγάλου θυσιαστηρίου (altare) τῆς ἐν Γραβίνῃ ἐκκλησίας τῆς Ἀγίας Σοφίας. Κάτωθεν τῆς ἐπιγραφῆς ἦτο γεγλυμμένος ὁ θυρεὸς ὁ φέρων συνδεδυασμένα τὰ σήματα τῶν αἰκῶν Ὀρσίνῃ καὶ Καστριώτου, οὗ παρατίθεται ἐνταῦθα ἡ εἰκὼν. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶνε, ὅτι οἱ Καστριῶται, ὡς καὶ ἄλλοθεν εἶνε γνωστὸν, εἶχον παραλάβει εἰς τὸ οἰκόσημον αὐτῶν τὸν δικέφαλον ἀετὸν. Πιθανῶς δ' ἐκ τῆς ἑλληνοκλαδικῆς ταύτης ἐπιδράσεως προέρχεται καὶ τὸ ὄνομα τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ἐκ τῆς Ἀγγέλας Καστριώτου ὁ Φερδινάνδος Ὀρσίνης ἀπέκτησε δύο θυγατέρας, τὴν Λιβίαν, γενομένην σύζυγον τοῦ Ἰακώδου Βιτέλλῃ, πρίγκιπος τοῦ Ἀματρακίου (Amatrice), πόλεως τοῦ κατόπιν βασιλείου τῆς Νεαπόλεως ἐν ταῖς κάτω Ἀβρούζοις ὄρεσι, καὶ τὴν Ἰωάνναν Ὀρσίνῃ, συζευθεῖσαν μετὰ τοῦ Λουδοβίκου Μαρτίου τοῦ Καπυηνοῦ, κόμιστος Ἀλταβίλλης. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τῆς Ἀγγέλας ὁ Φερδινάνδος Ὀρσίνης ἐνυμφεύθη τὸ δεύτερον τὴν Βεατρίκην Φερρέλλῃ, θυγατέρα καὶ κληρονόμον τοῦ Ἀλφόνσου, κόμιστος τοῦ Μούρου, κειμένου ἐν τῇ Βασιλικάτῃ, ὁμοίως ἐν τῇ κατόπιν βασιλείῃ τῆς Νεαπόλεως, ἐξ ἧς ἐγεννήθησαν αὐτῷ πέντε τέκνα. Κατὰ ταῦτα πολὺ μᾶλλον ἢ δευτέρα σύζυγος τοῦ Φερδινάνδου Βεατρίκη ἢ ἡ πρώτη Ἀγγέλα ὑπῆρξε foecunditate insignis, καθ' ἃ περὶ ταύτης λέγεται ἐν τῷ ἀνωτέρω παρατεθέντι ἐπιτυμβίῳ.

— **Παραοράματα.** Ἐν Τόμῳ ΙΓ' σ. 310, στ. 5 τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμωνος διαγραφῆτωςαν αἱ λέξεις ὡς καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ φιλομούσου τούτου Ἰωαννίτου. Αὐτόθι ἐν στ. 18 ἀντὶ Θεοδόσιον γράφε Διονύσιον. Αὐτόθι ἐν σ. 356 στ. 22 ἀντὶ ἀρχιεσέα γράφε ἀρχιερέα. Ἐν σ. 410 στ. 21 ἀντὶ Δομενίκου γράφε Δομινίκου. Ἐν σ. 412 στ. 3 ἀντὶ ἡμῶν γράφε ἡμῖν.